

Hoogstamfruit

De bellefleur, notarisappel, ossekop en juttepeer. Sommige kennen ze van horen zeggen, of wellicht staan ze nog bij iemand in de achtertuin. **Hoogstamvruchtbomen:** statige oude bomen met een gegroefde schors en een machtige kroon van soms wel 10 – 12 meter, boordevol vruchten.

Fruitteelt en hoogstamboomgaarden is in Nederland tamelijk oud. Vermoedelijk werd de fruitteelt geïntroduceerd rond begin van de jaartelling met de komst van de Romeinen. Omstreeks de middeleeuwen waren het vooral de kloosters, kastelen en andere aanzienlijke landgoederen die in hun hof of gaarde fruit teelden. Pas later in de 15^e eeuw verscheen de boomgaard als zelfvoorziening rond de boerderijen. Deze zogenaamde huis- of fruitweiden waren meestal niet groter dan 1 ha. De boomgaard bestond uit vele verschillende fruitsoorten. De fruitbomen hadden een ondergroei van gras die als weide voor het vee diende.

Tussen 1920 en 1950 waren er in Limburg, vooral in Zuid Limburg enorm veel hoogstamboomgaarden. Daarna werd het hoogstamfruit vervangen door moderne rassen op laagstam. Na 1960 zijn de meeste hoogstamboomgaarden gerooid, vooral na invoering van rooipremies door de EEG.

Door verschillende acties is de achteruitgang van de hoogstam momenteel vrijwel tot stilstand gebracht. De grootste bedreiging op dit moment is echter de verdergaande verwaarlozing van de nog resterende bomen. Gebrek aan tijd, interesse maar vooral kennis heeft ertoe geleid dat veel oude bomen met achterstallig onderhoud kampen.

De hoogstamboomgaarden behoren tot het erfgoed van Limburg. Vroeger bepaalde alleen de vruchtopbrengst de waarde van de boomgaard. Het grazen van het vee was mooi meegenomen. Tegenwoordig zien wij in dat de boomgaard nog meer waarden vertegenwoordigd.

In het voorjaar tijdens de bloesemtijd zijn de bloeiende boomgaarden de blikvangers in het landschap, ze hebben derhalve een **recreatieve waarde**, mensen vinden het mooi. Hoogstamboomgaarden vertellen iets over de agrarische geschiedenis van het landschap. Deze **cultuurhistorische waarde** is het hoogste bij de boomgaarden die achter of rondom oude agrarische bebouwingen liggen. Deze boomgaardjes zijn doorgaans ouder en hebben een rijkere soortensamenstelling dan de overige boomgaarden. Je kunt ook veel zeldzame dieren en vogels aantreffen in een hoogstamboomgaard. Zo is een boomgaard ook voor de **natuur** van grote waarde. Tijdens de bloeitijd zijn de bijen dol op de nectar, **imkers** zetten hun bijenkasten dus graag in de buurt van hoogstamfruitbomen.

Bongerd **d'n alden bekker.**

De boomgaard van d'n Alden Bekker (v.d.Hombergh) nabij het centrum van Velden lag er enkele jaren geleden verwaarloosd bij. Een doorn in het oog van enkele buurtbewoners en enkele leden van natuur- en milieuvereniging Strix Aluco. In de boomgaard bevinden zich hoogstambomen met vooral appels en peren. De appels en peren werden vroeger door de bakker verwerkt in de overheerlijke Limburgse vlaai.

Actie was gewenst om de boomgaard te redden, vooral omdat deze hoogstamboomgaard de laatste fruitweide van enige omvang is in de gemeente.

De bomen zijn weliswaar oud, een aantal bomen stammen nog van voor WO II, maar zijn voldoende levensvatbaar. Eind jaren 90 van de vorige eeuw werd de gemeente eigenaar van de boomgaard. Omdat er voorlopig geen bestemming was voor de boomgaard werd het verzoek om deze boomgaard te onderhouden gehonoreerd door de gemeente. De boomgaard werd in 1999 voor 10 jaar geadopteerd door Strix Aluco. Er wordt nu regelmatig onderhoud gepleegd in de boomgaard en ondertussen zijn er inmiddels 25 nieuwe fruitbomen bij geplant.

Door de rijkdom aan bladeren, bloemen en vruchten oefent een boomgaard grote aantrekkingskracht uit en heeft deze een hoge landschappelijke waarde.

In de bongerd verblijven veel insecten en zoogdieren zoals egels en konijnen, in de houtstapels vinden wezel en hermelijn een goede schuilgelegenheid.

Kramsvogel, groene specht vertoeven graag in de boomgaard, regelmatig broedt er een steenuil. In samenwerking met de gemeente is in het voorjaar 2007 een nieuwe soortrijke haag om de boomgaard geplant.

In het najaar van 2007 volgt er nieuwe aanplant. Samen met **groep 8** van de **St. Sebastianusschool** zullen er op dinsdag 18 december nieuwe bomen geplant worden.

appels uit de bongerd.

hoe plant ik een boom

Bomen worden geplant vanaf het moment dat ze de bladeren laten vallen (november) totdat de nieuwe knoppen zichtbaar worden. De enige uitzondering hierop is wanneer het **overdag** vriest. Nachtvorst is helemaal niet slecht voor een boom. Bij een goede grondbewerking is het juist goed voor de grond. Tijdens het transport en het planten van bomen kunnen lage temperaturen en wind leiden tot uitdroging van de wortels. Het is dan ook belangrijk om tijdens het transport de wortels af te dekken met een plastic zak of zeil. Als niet direct wordt geplant, moet de boom ter bescherming tijdelijk worden 'opgekuild'. Graaf een ondiepe kuil waarin de wortels van één of meerdere bomen passen. Plaats de boom of bomen in de kuil en bedek de wortels met grond.

Het planten van een boom

Afhankelijk van de grootte van het wortelgestel wordt een vierkant plantgat gemaakt van bijv. **70x70x70 cm**. Deze grond **goed rul maken** en voor een goede doorworteling mengen met zand en/of tuinturf.

Bepaal de hoofd windrichting en plaats een boompaal van ca. 250cm. **aan de windzijde**. Sla de boompaal vast in het plantgat en laat **ca. 180cm**. boven het grondoppervlak uitsteken.

Plaats de boom naast de boompaal en controleer of de boom **niet dieper** staat dan hij in de kwekerij heeft gestaan. Dit is meestal duidelijk zichtbaar op de stam: aan het gedeelte onder de grond zit nog grond en het gedeelte boven de grond is meestal groenig aangeslagen. Is het plantgat te diep, vul het dan bij met grond om de juiste hoogte te bereiken.

Vul het plantgat **tot aan het grondoppervlak**. Plaats op een hoogte van ca. 170cm. de boomband en bevestig deze m.b.v. 2 spijkers in de boompaal.

Wetenswaardigheden:

Een boom moet altijd van de boompaal afwaaien. Waait de boom te vaak tegen de boompaal, dan ontstaan er wonden die ziektes kunnen veroorzaken.

Een boom die te hoog geplant is kan uitdrogen. Daarom mogen de wortels van de boom niet boven het grondoppervlak uitsteken. Ook het aanvullen van de wortels boven het grondoppervlak (een heuveltje maken) kan tot uitdroging leiden.

Een boom die te diep geplant is kan zuurstofgebrek krijgen en/of rottende wortels. Daarom mogen de wortels van de boom maar net onder het grondoppervlak zitten.

Hou bij zowel bomen als hagen de wettelijke afstand m.b.t. de erfafscheiding, of de kadastrale perceelgrens aan. Informeer eventueel bij uw gemeente.